

KIÍRÁS AZ SML-BEN

Kiírás (folyt.)

- **Példák:**

```
print("alma^Korte\n");
almaKorte
> val it = () : unit

makestring ~5.8e~3;
> val it = "~0.0058" : string
```

```
printVal("alma^Korte\n");
"almaKorte\n"> val it = "almaKorte\n" : string
```

```
makestring("alma^Korte\n");
> val it = "\"almaKorte\\n\"" : string
```

- **printVal-lal tetszőleges típusú érték írható ki, például ennes, rekord vagy lista:**

```
printVal (3, 5.0);
(3, 5.0)> val it = (3, 5.0) : int * real
```

```
printVal {m2 = 3, m1 = 5.0};
{m1 = 5.0, m2 = 3}> val it = {m1 = 5.0, m2 = 3} : {m1 : real, m2 : int}
```

```
printVal [#"A",#"Z",#":"];
[#"A", #"Z", #":"]> val it = [#"A", #"Z", #":"] : char list
```

Kiírás

- `{TextIO.}print : string -> unit`
`print s` = kiírja az `s` értékét a standard kimenetre, és azonnal kiüríti a puffert.
- `{General.}makestring : numtxt-> string` (Csak mosml!)
`makestring v` = eredménye a `v` érték *ábrázolása*.
- `{Meta.}printVal : 'a -> 'a` (Csak mosml! Az Alice-ben: `'a -> unit`)
`printVal e` = kiírja az `e` kifejezés értékét a standard kimenetre pontosan úgy, ahogy az értelmező írja ki a „legfelső szinten”, és azonnal kiüríti a puffert. Eredményül visszaadja az `e` kifejezés értékét. *Csak interaktív módban használható.*
 1. megjegyzés. A `{ és }` kapcsos zárójelek között opcionális modulnév áll. Pl. `{TextIO.}print` azt jelenti, hogy a függvény a `TextIO` modulban van definiálva, de az SML-értelmező a `print` nevet rövid alakban is felismeri.
 2. megjegyzés. `numtxt = int | real | word | word8 | char | string`
- Különböző típusú egyszerű értékeket alakítanak át füzérré a `toString` függvények:

<code>Bool.toString : bool -> string</code>	<code>String.toString : string -> string</code>
<code>Char.toString : char -> string</code>	<code>Time.toString : time -> string</code>
<code>Date.toString : date -> string</code>	<code>Word.toString : word -> string</code>
<code>Int.toString : int -> string</code>	<code>Word8.toString : word8 -> string</code>
<code>Real.toString : real -> string</code>	

Kiírás (folyt.)

- `printVal`-lal `datatype`-deklarációval létrehozott típusú érték is kiírható, pl.

```
datatype t = L | B of t * t;
> New type names: =t
datatype t = (t, con B : t * t -> t, con L : t)
con B = fn : t * t -> t
con L = L : t

val fa = B(B(B(L,B(L,B(L,B(L,L),L))),L),B(L,L));
> val fa = B(B(B(L, B(L, B(L, B(B(L, L), L))), L), B(L, L)) : t

printVal fa;
B(B(B(L, B(L, B(L, B(B(L, L), L))), L), B(L, L))> val it = B(...
```

- A kiírt sor túl hosszú, a folytatását ...-tal helyettesítettük.
- Törjük el a sort a `> válaszjel` előtt *szekvenciális* kifejezés alkalmazásával:

```
(printVal fa; print "\n");
B(B(B(L, B(L, B(L, B(B(L, L), L))), L), B(L, L))
> val it = () : unit
```
- Sajnos, az eredményül kapott érték nem `fa` értéke!

Kiírás (folyt.)

- Hogyan írunk ki egy újsor-jelet úgy, hogy az eredmény mégis fa értéke legyen? Pl. így:

```
let val res = printVal fa; val _ = print "\n"
in
  res
end;
B(B(B(L, B(L, B(L, B(B(L, L), L))), L), B(L, L))
> val it = B(B(B(L, B(L, B(L, B(B(L, L), L))), L), B(L, L)) : t
```

- Ez elég körülményes. A before operátort az ilyen esetek kezelésére vezették be:

```
printVal fa before print "\n";
B(B(B(L, B(L, B(L, B(B(L, L), L))), L), B(L, L))
> val it = B(B(B(L, B(L, B(L, B(B(L, L), L))), L), B(L, L)) : t
```

- Szekvenciális kifejezés alkalmazásával további magyarázó szöveget írhatunk ki:

```
(print "`fa' értéke =\n"; printVal fa before print "\n");
`fa' értéke =
B(B(B(L, B(L, B(L, B(B(L, L), L))), L), B(L, L))
> val it = B(B(B(L, B(L, B(L, B(B(L, L), L))), L), B(L, L)) : t
```

NYOMKÖVETÉS KIÍRÁSSAL: LISTÁK

Kiírás (folyt.)

- Hosszú lista, ill. egymásba skatulyázott adatszerkezetek esetén printVal (és maga az mosml-értelmező is) alapesetben csak az első 200 listaelemet, ill. legfeljebb 20 szintet ír ki. A hosszát a printLength, a szintek számát a printDepth *frissíthető változó* szabályozza. Mindkét érték felülírható.

```
printLength : int ref      printLength := 7; !printLength;
printDepth  : int ref      printDepth  := 3; !printDepth;
```

- Példák:

```
printLength := 6; printVal [1,2,3,4,5,6,7,8] before print "\n";
[1, 2, 3, 4, 5, 6, ...]
> val it = [1, 2, 3, 4, 5, 6, ...] : int list
```

```
printDepth := 4; printVal fa before print "\n";
B(B(#, #), B(#, #))
> val it = B(B(#, #), B(#, #)) : t
```

- Figyelem: a printLength és a !printLength kifejezések különböznek!

```
printLength;          | !printLength;
> val it = ref 7 : int ref | > val it = 7 : int
```

Nyomkövetés kiírással: length (nem iteratív)

- Az mosml-ben nyomkövetés csak a program szövegébe beírt kiíró függvényekkel lehetséges.
- Példa: a length függvény két változatának kiértékelése
- A length „naív” változata

```
fun length (_::xs) = 1 + length xs
| length []       = 0
```

- A length „naív” változata kiíró függvényekkel (**félkövér** szedéssel az eredeti szöveg látható)

```
fun length ((_ : int) :: xs) =
  printVal(1 + (print " & "; printVal(length(printVal xs))
    before print " $ "
  )
)
before print " #\n"
| length [] = (print " * "; printVal 0
  before print " %\n")
```

Nyomkövetés kiírással: lengthi (iteratív)

- A length iteratív változata

```
fun lengthi xs = let fun len (i, _::xs) = len(i+1, xs)
                  | len (i, []) = i
                  in len(0, xs)
                  end
```

- A length iteratív változata kiíró függvényekkel (**félkövér** szedéssel az eredeti szöveg látható)

```
fun lengthi xs =
  let fun len (i, (_ : int) :: xs) =
        len((print " "; printVal((printVal i
                                before print " $ ") + 1)),
            (print " & "; printVal xs)
        )
      before print "#\n"
  | len (i, []) = (print " * "; printVal i
                  before print " %\n")

  in len(0, xs)
  end
```

Nyomkövetés kiírással: lengthi egy alkalmazása

- lengthi egy alkalmazása

```
fun lengthi xs =
  let fun len (i, (_ : int) :: xs) =
        len((print " "; printVal((printVal i
                                before print " $ ") + 1)),
            (print " & "; printVal xs)
        )
      before print "#\n"
  | len (i, []) = (print " * "; printVal i
                  before print " %\n")

  in len(0, xs)
  end

lengthi [1,2,3];
0 $ 1 & [2, 3] 1 $ 2 & [3] 2 $ 3 & [] * 3 %
#
#
#
```

Nyomkövetés kiírással: length egy alkalmazása

- length egy alkalmazása

```
fun length ((_ : int) :: xs) =
  printVal(1 + (print " & "; printVal(length(printVal xs)
                                         before print " $ "
                                         )
              )
  before print " #\n"
| length [] = (print " * "; printVal 0
              before print " %\n");

length [1,2,3];
& [2, 3] & [3] & [] * 0 %
0 $ 1 #
1 $ 2 #
2 $ 3 #
```

Nyomkövetés kiírással: length és lengthi összehasonlítása

- length és lengthi kiértékelésének összehasonlítása

```
length [1,2,3];          lengthi [1,2,3];
& [2, 3] & [3] & [] * 0 % 0 $ 1 & [2, 3] 1 $ 2 & [3] 2 $ 3 & [] * 3 %
0 $ 1 #                  #
1 $ 2 #                  #
2 $ 3 #                  #
```

HIBAKERESÉS ÉS NYOMKÖVETÉS POLY/ML-BEN

Hibakeresés és nyomkövetés Poly/ML-ben FP-5..6-78

Hibakeresés és nyomkövetés Poly/ML-ben (folyt.)

<code>PolyML.Compiler.debug := true;</code>	Hibakeresés engedélyezése; engedélyezett állapotban kell definiálni a vizsgálandó függvényt
<code>open PolyML.Debug;</code>	
<code>breakIn "len";</code>	Töréspont elhelyezése, rövid változat
<code>breakIn "length()len";</code>	Töréspont elhelyezése, teljes változat
<code>continue();</code>	Folytatás a töréspont következő előfordulásáig
<code>down();</code>	Áttérés az előző hívási szintre a veremben
<code>up();</code>	Áttérés a következő hívási szintre a veremben
<code>dump();</code>	A verem teljes tartalmának kiírása
<code>stack();</code>	A hívások kiírása a veremtartalom alapján
<code>variables();</code>	A nevek értékeinek kiírása
<code>clearIn "length()len";</code>	Töréspont törlése, teljes változat
<code>trace true;</code>	Nyomkövetés bekapcsolása
<code>step();</code>	Adott hívási szinten tovább vagy beljebb
<code>stepOver();</code>	Adott hívási szinten tovább
<code>stepOut();</code>	Előző hívási szintre vissza

`breakIn` és `clearIn` konkrétan a `length` és a `len` függvényre hivatkozik a fenti felsorolásban.

Használatukról részletesebben itt lehet olvasni: <http://www.polyml.org/docs/Debugging.html>.

Hibakeresés és nyomkövetés Poly/ML-ben

- Töréspontot elhelyezni csak olyan segédfüggvényben lehet, amelyet egy másik függvény törzsében egy `let`-kifejezésben definiálunk (példákat a következő diákon mutatunk).
- A hibakeresést és nyomkövetést *először* a `PolyML.Compiler.debug` kapcsoló `true` értékre állításával engedélyezni kell (ld. a következő diát), majd definiálni kell azokat a függvényeket, amelyek működését követni akarjuk, vagy amelyekben töréspontot akarunk elhelyezni. (Ellenkező esetben a hibakereséshez és nyomkövetéshez szükséges plusz kódot a Poly/ML értelmező nem írja bele a lefordított programrészbe.)
- A politípusúnak definiált nevek értékét nem tudják kiírni a hibakeresés kiíró függvényei (`PolyML.Debug.variables()`, `PolyML.Debug.dump()`, `PolyML.Debug.stack()` – lásd a következő diákon). Ahhoz, hogy egy név értékét ezek a függvények kiírják, a névnek *már a függvény definiálásakor* monotípusúnak kell lennie. (Egy nevet, ha a szövegvkörnyezetből nem vezethető le a típusa, *típusmegkötéssel* tehetünk monotípusúvá.)
- A Poly/ML fontosabb hibakereső függvényeit lásd a következő dián (konkretizálva a `length` és a `len` függvényre utaló hivatkozásokkal).
- A `PolyML.profiling : int -> unit` függvénnyel egy kifejezés kiértékelési idejét, ill. egyes függvények futási idejét és helyfoglalását monitorozhatjuk (részletek a Poly/ML-leírásban olvashatók).

Deklaratív programozás. BME VIK, 2005. tavaszi félév

(Funkcionális programozás)

Hibakeresés és nyomkövetés Poly/ML-ben FP-5..6-79

Első példa a Poly/ML debugger használatára

```
(* length : 'a list -> int
   length zs = a zs elemeinek száma *)
fun length zs =
  let (* len : 'a list -> int
       len xs = az xs elemeinek száma *)
      fun len [] = 0
        | len (_ :: xs) = 1 + len xs
      in
        len zs
      end;

breakIn "length()len";
val it = () : unit

length(explode "abcde");
line:7 function:length()len
debug>

variables();
val xs = [?, ?, ?, ?] val zs = [?, ?, ?, ?, ...]
val it = () : unit
debug>
```

- Hmm. Politípusúnak definiált értéket a Poly/ML hibakeresője nem tud kiírni?

Első példa a Poly/ML debugger használatára (folyt.)

- Nem bizony! A nevek típusát pl. *típusmegkötéssel* meg kell adni ahhoz, hogy az értékek kiírásához szükséges kód fordítási időben beépüljön a lefordított programba.

```
(* length : char list -> int *)
fun length (zs : char list) =
  let (* len : char list -> int *)
      fun len [] = 0
        | len (_ :: xs : char list) = 1 + len xs
    in
      len zs
    end;

breakIn "len";
length(explode "abcde");
variables();
...
val xs = ["#b", "#c", "#d", "#e"] val zs = ["#a", "#b", "#c", "#d", ...]
...

continue(); variables();
...
line:5 function:length()len
debug> val xs = ["#c", "#d", "#e"] val zs = ["#a", "#b", "#c", "#d", ...]
...
```

Deklaratív programozás. BME VIK, 2005. tavaszi félév

(Funkcionális programozás)

Hibakeresés és nyomkövetés Poly/ML-ben FP-5..6-82

Második példa a Poly/ML debugger használatára

```
(* maxl : (string * string -> string) -> string list -> string
   maxl max zs = a zs lista max szerint legnagyobb eleme *)
fun maxl max zs = let fun mxl [] = NONE
                      | mxl [n] = SOME n
                      | mxl (n::m::ns) = mxl(max(n:string, m)::ns)
    in
      mxl zs
    end;

(* stringMax : string * string -> string
   stringMax (s, t) = s és t közül a nagyobbik *)
fun stringMax (s : string, t) = if s > t then s else t;
```

- Hibakeresés töréspont elhelyezésével

```
breakIn "mxl";
maxl stringMax ["ec", "pec", "kimehetsz", "holnaputan", "bejohetsz"];
line:1 function:
debug>

continue();
val it = () : unit
line:6 function:maxl()mxl
debug>
```

Deklaratív programozás. BME VIK, 2005. tavaszi félév

(Funkcionális programozás)

Első példa a Poly/ML debugger használatára (folyt.)

- length egy hibás változata a hibakeresés kipróbálásához

```
(* length : 'a list -> int
   length zs = a zs elemeinek száma *)
fun length zs =
  let (* len : 'a list * int -> int
      len xs = n + az xs elemeinek száma -- HIBÁS! *)
      fun len ([], n) = n
        | len (_ :: xs, n) = len(xs, n)
    in len(zs, 0)
    end;
```

- length egy másik hibás változata a hibakeresés kipróbálásához

```
(* length : char list -> int
   length zs = a zs elemeinek száma *)
fun length (zs : char list) =
  let (* len : char list * int -> int
      len xs = n + az xs elemeinek száma -- HIBÁS! *)
      fun len ([], n) = n
        | len (_ :: xs : char list, n : int) = len(xs, n)
    in len(zs, 0)
    end;
```

Deklaratív programozás. BME VIK, 2005. tavaszi félév

(Funkcionális programozás)

Hibakeresés és nyomkövetés Poly/ML-ben FP-5..6-83

Második példa a Poly/ML debugger használatára (folyt.)

```
step();
val it = () : unit
line:4 function:stringMax
debug>

step();
val it = () : unit
line:6 function:maxl()mxl
debug>

step();
val it = () : unit
line:4 function:stringMax
debug>

variables();
val t = "kimehetsz" val s = "pec"
val it = () : unit
debug>

step();
val it = () : unit
line:6 function:maxl()mxl
debug>
```

Deklaratív programozás. BME VIK, 2005. tavaszi félév

(Funkcionális programozás)

Második példa a Poly/ML debugger használatára (folyt.)

```

stepOver();
val it = () : unit
  line:6 function:mxl()mxl
debug>

variables();
val n = "pec" val m = "bejohetsz" val ns = []
val zs = ["ec", "pec", "kimehetsz", "holnaputan", ...] val max = fn
...

continue();
val it = () : unit
  line:5 function:mxl()mxl
debug>

stack();
  line:5 function:mxl()mxl
  line:6 function:mxl()mxl
  line:6 function:mxl()mxl
  line:6 function:mxl()mxl
  line:6 function:mxl()mxl
  line:8 function:mxl
...

```

Deklaratív programozás. BME VIK, 2005. tavaszi félév

(Funkcionális programozás)

Második példa a Poly/ML debugger használatára (folyt.)

● Nyomkövetés

```

clearIn "mxl";
trace true;
mxl stringMax ["ec", "pec", "kimehetsz", "holnaputan", "bejohetsz"];
mxl entered
  val zs = ["ec", "pec", "kimehetsz", "holnaputan", ...]
  val max = fn

mxl()mxl entered
  val n = "ec"
  val m = "pec"
  val ns = ["kimehetsz", "holnaputan", "bejohetsz"]

  stringMax entered val t = "pec" val s = "ec"
  stringMax returned "pec"

mxl()mxl entered
  val n = "pec"
  val m = "kimehetsz"
  val ns = ["holnaputan", "bejohetsz"]

```

Deklaratív programozás. BME VIK, 2005. tavaszi félév

(Funkcionális programozás)

Második példa a Poly/ML debugger használatára (folyt.)

```

variables();
val n = "pec" val zs = ["ec", "pec", "kimehetsz", "holnaputan", ...]
val max = fn
...

dump();
Function mxl()mxl: val n = "pec" val zs =
  ["ec", "pec", "kimehetsz", "holnaputan", ...] val max = fn
Function mxl()mxl: val n = "pec" val m = "bejohetsz" val ns = []
val zs = ["ec", "pec", "kimehetsz", "holnaputan", ...] val max = fn
Function mxl()mxl: val n = "pec" val m = "holnaputan" val ns = ["bejohetsz"]
val zs = ["ec", "pec", "kimehetsz", "holnaputan", ...] val max = fn
Function mxl()mxl: val n = "pec" val m = "kimehetsz"
val ns = ["holnaputan", "bejohetsz"]
val zs = ["ec", "pec", "kimehetsz", "holnaputan", ...] val max = fn
Function mxl()mxl: val n = "ec" val m = "pec"
val ns = ["kimehetsz", "holnaputan", "bejohetsz"]
val zs = ["ec", "pec", "kimehetsz", "holnaputan", ...] val max = fn
Function mxl: val mxl = fn
val zs = ["ec", "pec", "kimehetsz", "holnaputan", ...] val max = fn

val it = () : unit
debug>

```

Deklaratív programozás. BME VIK, 2005. tavaszi félév

(Funkcionális programozás)

Második példa a Poly/ML debugger használatára (folyt.)

```

stringMax entered val t = "kimehetsz" val s = "pec"
stringMax returned "pec"

mxl()mxl entered
  val n = "pec"
  val m = "holnaputan"
  val ns = ["bejohetsz"]

  stringMax entered val t = "holnaputan" val s = "pec"
  stringMax returned "pec"
  mxl()mxl entered val n = "pec" val m = "bejohetsz" val ns = []
    stringMax entered val t = "bejohetsz" val s = "pec"
      stringMax returned "pec"
      mxl()mxl entered val n = "pec"
        mxl()mxl returned SOME "pec"
        mxl()mxl returned SOME "pec"
        mxl()mxl returned SOME "pec"
        mxl()mxl returned SOME "pec"
        mxl()mxl returned SOME "pec"
        mxl returned SOME "pec"
      mxl returned SOME "pec" : string option

```

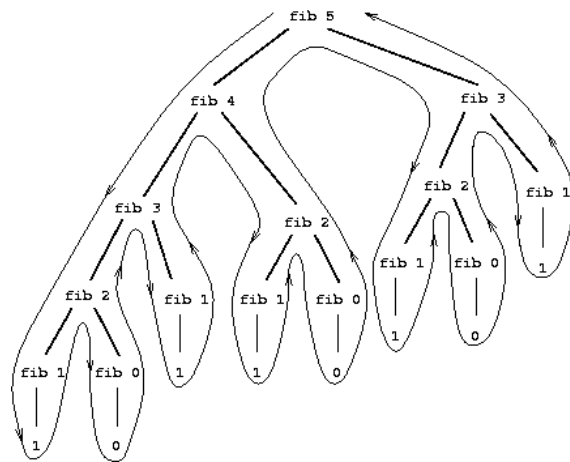
Deklaratív programozás. BME VIK, 2005. tavaszi félév

(Funkcionális programozás)

ABSZTRAKCIÓ FÜGGVÉNYEKSEL (ELJÁRÁSOKKAL)

Absztrakció függvényekkel (eljárásokkal) FP-5..6-90

Elágazó rekurzió (folyt.)

- fib 5-öt fib 4 és fib 3, fib 4-et fib 3 és fib 2 kiszámításával stb. kapjuk.

Elágazó rekurzió

- Korábban lineáris-rekurzív, ill. lineáris-iteratív folyamatokra láttunk példákat (faktoriális kiszámítása kétféleképpen).
- Most *elágazó rekurzióra* nézzünk példát: állítsuk elő a Fibonacci-számok sorozatát.
- Egy Fibonacci-számot az előző két Fibonacci-szám összege adja:

$$0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, \dots$$
- A Fibonacci-számok matematikai definíciója könnyen átírható SML-függvénnyé:

$$\begin{array}{l|l} F(0) = 0 & \text{fun fib 0} = 0 \\ F(1) = 1 & \quad | \text{fib 1} = 1 \\ F(n) = F(n-1) + F(n-2), \text{ ha } n > 1 & \quad | \text{fib } n = \text{fib}(n-1) + \text{fib}(n-2) \end{array}$$

Emlékeztetőül: a `fib` függvény definíciójában a 3. klónnak az utolsónak kell lennie, mert az `n` minta minden argumentumra illeszkedik.

- A következő lapon látható ábra illusztrálja az elágazóan rekurzív folyamatot `fib 5` kiszámítása esetén.

Deklaratív programozás. BME VIK, 2005. tavaszi félév

(Funkcionális programozás)

Absztrakció függvényekkel (eljárásokkal) FP-5..6-91

Elágazó rekurzió (folyt.)

- Az előző program alkalmas az elágazó rekurzió lényegének bemutatására, de szinte alkalmatlan a Fibonacci-számok előállítására!
- Vegyük észre, hogy pl. `fib 3`-at kétszer is kiszámítjuk, azaz a munkának ezt a részét kb. a harmadát feleslegesen végezzük el.
- Belátható, hogy $F(n)$ meghatározásához pontosan $F(n+1)$ levélből álló fát kell bejárni, azaz ennyiszor kell meghatározni $F(0)$ -t vagy $F(1)$ -et.
- $F(n)$ exponenciálisan nő n -nel.
Pontosabban, $F(n)$ a $\Phi^n / \sqrt{5}$ -höz közel eső egész, ahol $\Phi = (1 + \sqrt{5})/2 \approx 1.61803$, az ún. *aranymetszés* arányszáma. Φ kielégíti a $\Phi^2 = \Phi + 1$ egyenletet.
- A megteendő lépések száma tehát $F(n)$ -nel együtt exponenciálisan nő n -nel. Ugyanakkor a tárigény csak lineárisan nő n -nel, mert csak azt kell nyilvántartani, hogy hányadik szinten járunk a fában.
- Általában is igaz, hogy elágazó rekurzió esetén a lépések száma a fa csomópontjainak a számával, a tárigény viszont a fa maximális mélységével arányos.

Elágazó rekurzió (folyt.)

- A Fibonacci-számok lineáris-iteratív folyamattal is előállíthatók.

Ha az a és b változók kezdőértéke rendre $F(1) = 1$ és $F(0) = 0$, és ismétlődően alkalmazzuk az $a \leftarrow a + b, b \leftarrow a$ transzformációkat, akkor n lépés után $a = F(n + 1)$ és $b = F(n)$ lesz. Az iteratív folyamatot létrehozó SML-függvény egy változata:

```
fun fib n = let fun fibIter (i, b, a) =
                if i = n then b
                else fibIter(i+1, a, a+b)
            in
                fibIter(0, 0, 1)
            end
```

- *Mintaillesztést* használhatunk, ha i -t nem növeljük, hanem n -től 0-ig csökkentjük.

Figyelem: a klózok sorrendje, mivel nem egymást kizáróak a minták, lényeges!

```
fun fib n = let fun fibIter (0, b, a) = b
                | fibIter (i, b, a) = fibIter(i-1, a, a+b)
            in
                fibIter(n, 0, 1)
            end
```

Elágazó rekurzió (folyt.): pénzváltás

Tegyük föl, hogy n darab érme áll a rendelkezésünkre valamilyen (pl. nagyság szerint csökkenő) sorrendben. Ekkor az a összeg lehetséges felváltásainak számát úgy kapjuk meg, hogy

- kiszámoljuk, hogy az a összeg hányféleképpen váltható fel az első (d értékű) érmét kivéve a többi érmével, és ehhez
- hozzáadjuk, hogy az $a - d$ összeg hányféleképpen váltható fel az összes érmével, az elsőt is beleértve – más szóval azt, hogy az a összeget hányféleképpen tudjuk úgy felváltani, hogy a d érmét legalább egyszer felhasználjuk.

A feladat tehát rekurzióval megoldható, hiszen redukálható úgy, hogy kisebb összegeket kevesebb érmével kell felváltanunk. A következő alapeseteket különböztessük meg:

- Ha $a = 0$, a felváltások száma 1.
(Ha az összeg 0, csak egyféleképpen, 0 db érmével lehet „felváltani”.)
- Ha $a < 0$, a felváltások száma 0.
- Ha $n = 0$, a felváltások száma 0.

A példában a `firstDenomination` (magyarul *első címlet*) függvényt felsorolással valósítottuk meg. Tömörebb és rugalmasabb lenne a megvalósítása lista alkalmazásával.

Elágazó rekurzió (folyt.)

- A Fibonacci-példában a lépések száma elágazó rekurzióval tehát n -nel exponenciálisan, lineáris rekurzióval n -nel arányosan nőtt, kis n -ekre is hatalmas a nyereség!
- Téves lenne azonban azt a következtetést levonni, hogy az elágazó rekurzió használhatatlan. Amikor hierarchikusan strukturált adatokon kell műveleteket végezni, pl. egy fát kell bejárni, akkor az elágazó rekurzió (angolul: *tree recursion*) nagyon is természetes és hasznos eszköz.
- Az elágazó rekurzió numerikus számításoknál az algoritmus első megfogalmazásakor is hasznos lehet: gondoljunk csak arra, hogy milyen könnyű volt átírni a Fibonacci-számok matematikai definícióját programmá.
- Ha már értjük a feladatot, az első, rossz hatékonyságú változatot könnyebb átírni jó, hatékony programmá. Az elágazó rekurzió segíthet a feladat megértésében.

Az iteratív Fibonacci-algortimushoz csak egy aprócska ötlet kellett. A következő feladatra azonban nem lenne könnyű iteratív algoritmust írni.

- Hányféleképpen lehet felváltani egy dollárt 50, 25, 10, 5 és 1 centesekre?
- Általánosabban: adott összeget adott érmékkel hányféleképpen lehet felváltani?

Elágazó rekurzió (folyt.): pénzváltás

```
fun countChange amount =
  let (* cC amount kindsOfCoins = az amount összes felváltásainak száma
        kindsOfCoins db érmével *)
      fun cC (amount, kindsOfCoins) =
          if amount < 0 orelse kindsOfCoins = 0 then 0
          else if amount = 0 then 1
          else cC (amount, kindsOfCoins - 1) +
               cC (amount - firstDenomination kindsOfCoins, kindsOfCoins)
      and firstDenomination 1 = 1
        | firstDenomination 2 = 5
        | firstDenomination 3 = 10
        | firstDenomination 4 = 25
        | firstDenomination 5 = 50
    in
        cC(amount, 5)
    end;
```

```
countChange 10 = 4; countChange 100 = 292;
```

Gyakorló feladatok.

- Írja át a `firstDenomination` függvényt úgy, hogy a címleteket egy lista tartalmazza.
- Írja meg a `cC` függvény mintaillesztést használó változatát!

Hatványozás

- Az eddig látott folyamatokban a kiértékelési (végrehajtási) lépések száma az adatok n számával lineárisan, ill. exponenciálisan nőtt. Most olyan példa következik, amelyben a lépések száma az n logaritmusával arányos.

- A b szám n -edik hatványának definícióját ugyancsak könnyű átrakni SML-be.

$$b^0 = 1 \quad \left| \begin{array}{l} \text{fun expt (b, 0) = 1} \\ b^n = b \cdot b^{n-1} \quad \left| \text{expt (b, n) = b * expt (b, n-1)} \end{array} \right.$$

- A létrejövő folyamat lineáris-rekurzív. $O(n)$ lépés és $O(n)$ méretű tár kell a végrehajtásához.
- A faktoriálisszámításhoz hasonlóan könnyű felírni lineáris-iteratív változatát.

```
fun expt (b, n) =
  let fun exptIter (0, product) = product
      | exptIter (counter, product) =
          exptIter (counter-1, b * product)
  in
    exptIter(n, 1)
  end
```

- $O(n)$ lépés és $O(1)$ – azaz konstans – méretű tár kell a végrehajtásához.

LISTÁK

Hatványozás (folyt.)

- Kevesebb lépés is elég, ha kihasználjuk az alábbi egyenlőségeket:

$$b^0 = 1$$

$$b^n = (b^{n/2})^2, \text{ ha } n \text{ páros}$$

$$b^n = b \cdot b^{n-1}, \text{ ha } n \text{ páratlan}$$

```
fun expt (b, n) =
  let fun exptFast 0 = 1
      | exptFast n =
          if even n
          then square(exptFast(n div 2))
          else b * exptFast(n-1)
      and even i = i mod 2 = 0
      and square x = x * x
  in exptFast n end
```

- A lépések száma és a tár mérete $O(\lg n)$ -nel arányos. Konstans tárigenyű iteratív változata:

```
fun expt (b, 0) = 1 (* Nem hagyható el! Miért nem? *)
  | expt (b, n) = let fun exptFast (1, r) = r
                    | exptFast (n, r) =
                        if even n then exptFast(n div 2, r*r)
                        else exptFast(n-1, r*b)
                    and even i = i mod 2 = 0
                in exptFast(n, b) end
```

Adott számú elem egy lista elejéről és végéről (take, drop)

- Legyen $xs = [x_0, x_1, \dots, x_{i-1}, x_i, x_{i+1}, \dots, x_{n-1}]$, akkor $\text{take}(xs, i) = [x_0, x_1, \dots, x_{i-1}]$ és $\text{drop}(xs, i) = [x_i, x_{i+1}, \dots, x_{n-1}]$.
- take egy megvalósítása (jobbrekurzív-e? jobbrekurzívva tehető-e? robusztus-e?)

```
(* take : 'a list * int -> 'a list
   take (xs, i) = ha i < 0, xs; ha i >= 0,
                   az xs első i db eleméből álló lista *)
fun take (_, 0) = []
  | take ([], _) = []
  | take (x::xs, i) = x :: take(xs, i-1)
```

- drop egy megvalósítása (jobbrekurzív-e? jobbrekurzívva tehető-e? robusztus-e?)

```
(* drop : 'a list * int -> 'a list
   drop (xs, i) = ha i < 0, xs; ha i >= 0,
                  az xs első i db elemének eldobásával előálló lista *)
fun drop ([], _) = []
  | drop (x::xs, i) = if i > 0 then drop (xs, i-1) else x::xs
```

- Könyvtári változatuk – `List.take`, ill. `List.drop` – ha az xs listára alkalmazzuk, $i < 0$ vagy $i > \text{length } xs$ esetén `Subscript` néven kivételt jelez.

Lista redukciója kétoperandusú művelettel

Idézzük föl az egészlista maximális értékét megkereső `maxl` függvény két változatát:

- `maxl` jobbról balra egyszerűsítő (nem jobbrekurzív) változata

```
(* maxl : int list -> int
   maxl ns = az ns egészlista legnagyobb eleme
*)
fun maxl [] = raise Empty
  | maxl [n] = n
  | maxl (n::ns) = Int.max(n, maxl ns)
```

- `maxl` balról jobbra egyszerűsítő (jobbrekurzív) változata:

```
(* maxl' : int list -> int
   maxl' ns = az ns egészlista legnagyobb eleme
*)
fun maxl' [] = raise Empty
  | maxl' [n] = n
  | maxl' (n::m::ns) = maxl' (Int.max(n,m)::ns)
```

- Amint ez a példa is mutatja, vissza-visszatérő feladat egy lista redukciója kétoperandusú művelettel.
- Közös bennük, hogy n db értékből egyetlen értéket kell előállítani, ezért is beszélünk *redukcióról*.

Példák `foldr` és `foldl` alkalmazására

- isum egy egészlista elemeinek összegét, `rprod` egy valóslista elemeinek szorzatát adja eredményül.

```
val isum = foldr op+ 0;           val rprod = foldr op* 1.0;
val isum = foldl op+ 0;           val rprod = foldl op* 1.0;
```

- A `length` függvény is definiálható `foldl`-lel vagy `foldr`-rel. Kétoperandusú műveletként olyan segédfüggvényt (`inc`) alkalmazunk, amelyik *nem használja* az első paraméterét.

```
(* inc : 'a * int -> int
   inc (_, n) = n + 1 *)
fun inc (_, n) = n + 1;
```

```
(* lengthl, lengthr : 'a list -> int *)
val lengthl = fn ls => foldl inc 0 ls;
fun lengthr ls = foldr inc 0 ls;
val lengthl = foldl inc 0;
```

```
lengthl (explode "tengertanc");
lengthr (explode "hajdu sogor");
```

Lista redukciója kétoperandusú művelettel (`foldr`, `foldl`)

- `foldr` jobbról balra, `foldl` balról jobbra haladva egy kétoperandusú műveletet (pontosabban egy *párra alkalmazható, prefix* pozíciójú *függvényt*) alkalmaz egy listára. Példák szorzat és összeg kiszámítására:

```
foldr op* 1.0 [] = 1.0;           foldl op+ 0 [] = 0;
foldr op* 1.0 [4.0] = 4.0;       foldl op+ 0 [4] = 4;
foldr op* 1.0 [1.0, 2.0, 3.0, 4.0] = 24.0; foldl op+ 0 [1, 2, 3, 4] = 10;
```

- Jelöljön \oplus tetszőleges kétoperandusú infix operátort. Akkor

```
foldr op⊕ e [x1, x2, ..., xn] = (x1 ⊕ (x2 ⊕ ... ⊕ (xn ⊕ e) ...))
foldr op⊕ e [] = e
foldl op⊕ e [x1, x2, ..., xn] = (xn ⊕ ... ⊕ (x2 ⊕ (x1 ⊕ e)) ...)
foldl op⊕ e [] = e
```

- A \oplus művelet e operandusa néhány gyakori műveletben – összeadás, szorzás, konjunkció (logikai „és”), alternáció (logikai „vagy”) – a (jobb oldali) *egységelem* szerepét tölti be.
- Ha a művelet asszociatív és kommutatív, `foldr` és `foldl` eredménye azonos.

Lista: `foldr` és `foldl` definíciója

- $\text{foldr } op \oplus e [x_1, x_2, \dots, x_n] = (x_1 \oplus (x_2 \oplus \dots \oplus (x_n \oplus e) \dots))$
 $\text{foldr } op \oplus e [] = e$

(* `foldr` f e xs = az xs elemeire jobbról balra haladva alkalmazott, kétoperandusú, e egységelemű f művelet eredménye

```
foldr : ('a * 'b -> 'b) -> 'b -> 'a list -> 'b *)
fun foldr f e (x::xs) = f(x, foldr f e xs)
  | foldr f e [] = e;
```

- $\text{foldl } op \oplus e [x_1, x_2, \dots, x_n] = (x_n \oplus \dots \oplus (x_2 \oplus (x_1 \oplus e) \dots))$
 $\text{foldl } op \oplus e [] = e$

(* `foldl` f e xs = az xs elemeire balról jobbra haladva alkalmazott, kétoperandusú, e egységelemű f művelet eredménye

```
foldl : ('a * 'b -> 'b) -> 'b -> 'a list -> 'b *)
fun foldl f e (x::xs) = foldl f (f(x, e)) xs
  | foldl f e [] = e;
```

További példák `foldr` és `foldl` alkalmazására

- Egy lista elemeit egy másik lista elé fűzi `foldr` és `foldl`, ha kétoperandusú műveletként a `cons` konstruktorfüggvényt – azaz az `op :: ->`-ot – alkalmazzuk.

```
foldr op :: ys [x1, x2, x3] = (x1 :: (x2 :: (x3 :: ys)))
```

```
foldl op :: ys [x1, x2, x3] = (x3 :: (x2 :: (x1 :: ys)))
```

- `A ::` nem asszociatív és kommutatív, ezért `foldl` és `foldr` eredménye különböző!

```
(* append : 'a list -> 'a list -> 'a list
   append xs ys = az xs ys elé fűzésével előálló lista *)
fun append xs ys = foldr op :: ys xs;
```

```
(* revApp : 'a list -> 'a list -> 'a list
   revApp xs ys = a megfordított xs ys elé fűzésével
                 előálló lista *)
fun revApp xs ys = foldl op :: ys xs;
```

```
append [1, 2, 3] [4, 5, 6] = [1, 2, 3, 4, 5, 6]; (vö. Prolog: append)
```

```
revApp [1, 2, 3] [4, 5, 6] = [3, 2, 1, 4, 5, 6]; (vö. Prolog: revapp)
```

Példa listák használatára: futamok előállítása

- A futam egy olyan lista, amelynek az elemei egy adott feltételnek megfelelnek.
- Az adott feltételt az előző és az aktuális elemre alkalmazandó *predikátumként* adjuk át a futamot előállító függvénynek.
- A feladat: írjunk olyan SML függvényt, amely (az elemek eredeti sorrendjének megőrzésével) egy lista egymás utáni elemeiből képzett futamok listáját adja eredményül.
- Az első változatban egy-egy segédfüggvényt írunk egy lista első (prefix) futamának, valamint a maradéklistának az előállítására.
- A `futam` segédfüggvénynek két argumentuma van: az első egy predikátum, amely a kívánt feltételt megvalósítja, a második pedig egy pár. A pár első tagja az előző elem, a második tagja pedig az a lista, amelynek az előző elemmel induló futamát kell `futam`-nak előállítania.
- A `maradek` segédfüggvény két argumentuma azonos `futam` argumentumaival. Eredményül azt a listát kell visszaadnia, amelyet az első futam leválasztásával állít elő a pár második tagjaként átadott listából.
- A következő diákon a `futam` és a `maradek` segédfüggvények, valamint a `futamok` függvény különböző változatai láthatók.

További példák `foldr` és `foldl` alkalmazására

- `maxl` két megvalósítása

```
(* maxl : ('a * 'a -> 'a) -> 'a list -> 'a
   maxl max ns = az ns lista max szerinti legnagyobb eleme *)
```

```
(* nem jobbrekurzív *)
```

```
fun maxl max [] = raise Empty
  | maxl max (n::ns) = foldr max n ns
```

```
(* jobbrekurzív *)
```

```
fun maxl' max [] = raise Empty
  | maxl' max (n::ns) = foldl max n ns
```

Példa listák használatára: futamok előállítása (folyt.)

- Első változat: futam és maradék előállítása két függvénnyel

```
(* futam : ('a * 'a -> bool) -> ('a * 'a list) -> 'a list
   futam p (x, ys) = az x::ys p-t kielégítő első (prefix) futama *)
fun futam p (x, []) = [x]
  | futam p (x, y::ys) = if p(x, y) then x :: futam p (y, ys) else [x]
```

```
(* maradek : ('a * 'a -> bool) -> ('a * 'a list) -> 'a list
   maradek p (x, ys) = az x::ys p-t kielégítő futama utáni maradéka *)
fun maradek p (x, []) = []
  | maradek p (x, yys as y::ys) =
      if p(x, y) then maradek p (y, ys) else yys
```

```
(* futamokl : ('a * 'a -> bool) -> 'a list -> 'a list list
   futamokl p xs = az xs p-t kielégítő futamaiból álló lista *)
fun futamokl p [] = []
  | futamokl p (x::xs) =
      let val fs = futam p (x, xs)
          val ms = maradek p (x, xs)
      in
          if null ms then [fs] else fs :: futamokl p ms
      end
```

Példa listák használatára: futamok előállítása (folyt.)

• Hatékonyságot rontó tényezők

1. futamok1 kétszer megy végig a listán: először futam, azután maradék,
2. p-t, bár sohasem változik, paraméterként adjuk át futam-nak és maradék-nak,
3. egyik függvény sem használ akkumulátort.

• Javítási lehetőségek

1. futam egy párt adjon eredményül, ennek első tagja legyen a futam, második tagja pedig a maradék; a futam elemeinek gyűjtésére használjunk akkumulátort,
2. futam legyen lokális futamok2-n belül,
3. az if null ms then [fs] else szövegrész törölhető: a rekurzió egy hívással később mindenképpen leáll.

Példa listák használatára: futamok előállítása (folyt.)

• Harmadik változat: az egyes futamokat és a futamok listáját is gyűjtjük

```
(* futamok3 : ('a * 'a -> bool) -> 'a list -> 'a list list
   futamok3 p xs = az xs p-t kielégítő futamaiból álló lista
*)
fun futamok3 p [] = []
  | futamok3 p (x::xs) =
    let (* futamok : ('a * 'a list) -> 'a list -> 'a list * 'a list
        futamok (x, ys) zs zss = az x::ys p-t kielégítő futamaiból
                                álló lista zss elé fűzve
        *)
        fun futamok (x, []) zs zss = rev(rev(x::zs)::zss)
          | futamok (x, yys as y::ys) zs zss =
              if p(x, y)
                then futamok (y, ys) (x::zs) zss
                else futamok (y, ys) [] (rev(x::zs)::zss)
    in
      futamok (x, xs) [] []
    end;
```

Példa listák használatára: futamok előállítása (folyt.)

• Második változat: futam és maradék előállítása egy lokális függvénnyel

```
(* futamok2 : ('a * 'a -> bool) -> 'a list -> 'a list list
   futamok2 p xs = az xs p-t kielégítő futamaiból álló lista
*)
fun futamok2 p [] = []
  | futamok2 p (x::xs) =
    let (* futam : ('a * 'a list) -> 'a list * 'a list
        futam (x, ys) zs = olyan pár, amelynek első tagja az x::ys p-t
                            kielégítő első (prefix) futama a zs elé
                            fűzve, második tagja pedig az x::ys maradéka
        *)
        fun futam (x, []) zs = (rev(x::zs), [])
          | futam (x, yys as y::ys) zs = if p(x, y)
                                            then futam (y, ys) (x::zs)
                                            else (rev(x::zs), yys);
    in
      val (fs, ms) = futam (x, xs) []
    in
      fs :: futamok2 p ms
    end
```

Példa listák használatára: futamok előállítása (folyt.)

• Példák a függvények alkalmazására:

```
futam op<= (1, [9,19,3,4,24,34,4,11,45,66,13,45,66,99]) =
  [1,9,19];

maradek op<= (1, [9,19,3,4,24,34,4,11,45,66,13,45,66,99]) =
  [3,4,24,34,4,11,45,66,13,45,66,99];

futamok1 op<= [1,9,19,3,4,24,34,4,11,45,66,13,45,66,99] =
  [[1,9,19], [3,4,24,34], [4,11,45,66], [13,45,66,99]];

futamok1 op<= [99,1] = [[99], [1]];

futamok1 op<= [99] = [[99]];

futamok1 op<= [] = [];
```

ABSZTRAKCIÓ ADATOKKAL

Adatabsztrakció: racionális számok (folyt.)

- Tegyük föl, hogy
 - van olyan *konstruktorműveletünk*, amely egy n számlálóból és egy d nevezőből létrehozza a racionális számot: `makeRat (n, d)`, továbbá
 - van egy-egy olyan *szelektorműveletünk*, amelyek egy q racionális szám számlálóját, ill. nevezőjét előállítják: `num q, den q`.

- A jól ismert műveleteket írjuk át SML-programmá:

$$n_1/d_1 + n_2/d_2 = (n_1d_2 + n_2d_1)/(d_1d_2), \quad n_1/d_1 - n_2/d_2 = (n_1d_2 - n_2d_1)/(d_1d_2),$$

$$(n_1/d_1)(n_2/d_2) = (n_1n_2)/(d_1d_2), \quad (n_1/d_1)/(n_2/d_2) = (n_1d_2)/(d_1n_2),$$

$$n_1/d_1 = n_2/d_2 \text{ akkor és csak akkor, ha } n_1d_2 = n_2d_1.$$

```

fun addRat(x, y) =
  makeRat(num x * den y + num y * den x, den x * den y)
fun subRat(x, y) =
  makeRat(num x * den y - num y * den x, den x * den y)
fun mulRat(x, y) = makeRat(num x * num y, den x * den y)
fun divRat(x, y) = makeRat(num x * den y, den x * num y)
fun equRat(x, y) = num x * den y = den x * num y

```

Adatabsztrakció: racionális számok

- A következő előadásokon összetett adatokkal és adatabsztrakcióval foglalkozunk.
- Az adatabsztrakció lényege: összetett adatokkal dolgozó programjainkat úgy építjük föl, hogy
 - az adatokat felhasználó programrészek az adatok szerkezetéről ne tétélezzenek fel semmit, csak az előre definiált műveleteket használják,
 - az adatokat definiáló programrészek az adatokat felhasználó programrészektől függetlenek legyenek.
- A program e két része közötti interfész *konstruktorokból* és *szelektorokból* áll.
- Az összetett adatok közül eddig ennesekkel és listákkal találkoztunk.
- Első nagyobb példánkban a racionális számok és a rajtuk végezhető műveletek megvalósítását mutatjuk be.
- A racionális számot ábrázolhatjuk egy olyan párral, amelynek az első tagja a számláló (*numerator*) és a második a nevező (*denominator*).
- Megvalósítjuk a négy aritmetikai alpműveletet: `addRat`, `subRat`, `mulRat`, `divRat`, továbbá az egyenlőségvizsgálatot: `equRat`.

Adatabsztrakció: racionális számok (folyt.)

- Az SML-ben az *ennes* létrehozására van *konstruktorműveletünk*: a tagokat kerek zárójelek között, vesszővel elválasztva felsoroljuk, és
- van az *ennes* egy-egy tagját kiválasztó *szelektorműveletünk*: `# i`, ahol i az i -edik tag *pozicionális címkeje*, 1-től kezdve.
- Példák: `(3, 4)`; `#1(3, 4)`; `#2(3, 4)`;
- Az *ennes* tagjai *mintaillesztéssel* is köthetők névhez, pl. `val (n, d) = (3, 4)`.
- *Gyenge* absztrakcióval valósítjuk meg a racionális szám típusát, a konstruktort és szelektorokat:


```

type rat = int * int;
fun makeRat (n, d) = (n, d) : rat;
fun num (q : rat) = #1 q;
fun den q = #2 (q : rat);

```
- A *gyenge absztrakció* nevet ad egy objektumnak, de *nem rejti el* a megvalósítás részleteit.
- Szükségünk lesz kiíróműveletre is az n/d alakú racionális szám kiírásához.


```

fun printRat q =
  print(makestring(num q) ^ "/" ^ makestring(den q) ^ "\n");

```

Adatabsztrakció: racionális számok (folyt.)

- Ezzel racionális számokat megvalósító programunk első változata kész is van. A teljes program:

```

type rat = int * int;
fun makeRat (n, d) = (n, d) : rat;
fun num (q : rat) = #1 q;
fun den q = #2 (q : rat);

fun addRat(x, y) =
  makeRat(num x * den y + num y * den x, den x * den y)
fun subRat(x, y) =
  makeRat(num x * den y - num y * den x, den x * den y)
fun mulRat(x, y) = makeRat(num x * num y, den x * den y)
fun divRat(x, y) = makeRat(num x * den y, den x * num y)
fun equRat(x, y) = num x * den y = den x * num y

fun printRat q =
  print(makestring(num q) ^ "/" ^ makestring(den q) ^ "\n");

```

Adatabsztrakció: racionális számok (folyt.)

- Az utolsó példából, ha kipróbáljuk, láthatjuk, hogy programunk nem *normalizálja*, azaz nem a lehető legegyszerűbb alakban tárolja, ill. írja ki a racionális számokat.
- Segíthetünk a dolgon, ha a konstruktorműveletben a számlálót és a nevezőt a legnagyobb közös osztóval elosztjuk; a szelektorműveleteken nem változtatunk:

```

(* gcd : int * int -> int
   gcd (a, b) = a és b legnagyobb közös osztója
*)
fun gcd (a, 0) = a
  | gcd (a, b) = gcd(b, a mod b)

fun makeRat (n, d) =
  let val g = gcd(n, d) in (n div g, d div g) : rat end;

```

- A racionális számokat normalizált alakjukban tároljuk, ezért nemcsak a kiírás, hanem az egyenlőségvizsgálat is helyes eredményt ad:

```

printRat(addRat(oneThird, oneThird));
addRat(oneThird, oneThird) = twoThird;

```

- A normalizáláshoz csak egyetlen helyen kellett változtatni a programon!

Adatabsztrakció: racionális számok (folyt.)

- Néhány példa a program használatára:

```

val oneHalf = makeRat(1,2);
val oneThird = makeRat(1,3);
val twoThird = makeRat(2,3);

printRat oneHalf;
printRat(addRat(oneHalf, oneThird));
printRat(mulRat(oneHalf, oneThird));
printRat(addRat(oneThird, oneThird));

equRat(addRat(oneThird, oneThird), twoThird);

oneThird = oneThird;
addRat(oneThird, oneThird) = twoThird;

```

Adatabsztrakció: racionális számok (folyt.)

Adatabsztrakciós korlátok a racionális számok csomagban

```

-----
Racionális számot használó programok
-----
Racionális szám a feladattérben
-----
addRat subRat mulRat divRat equRat
-----
Racionális szám mint számláló és nevező
-----
konstruktor: makeRat; szelektorok: num, den
-----
Racionális szám mint pár
-----
konstruktor: ( , ) ; szelektorok: #1, #2
-----
A pár megvalósítása SML-ben

```

Adatabsztrakció: racionális számok (folyt.)

- Az absztrakciós korlátok elszigetelik egymástól a program egyes részeit.
- Előnye, hogy a programokat egyszerűbb karbantartani és módosítani, pl. az adatok ábrázolását megváltoztatni.
- Pl. a racionális szám normalizálható a létrehozása helyett akkor, amikor a számlálójára vagy a nevezőjére van szükségünk. Ha gyakran hozunk létre racionális számokat, de csak ritkán használjuk a számlálóját vagy a nevezőjét, akkor az utóbbi megoldás a hatékonyabb.

```
fun num (q : rat) =
  let val (n, d) = q; val g = gcd(n, d) in n div g end;
fun den (q : rat) =
  let val (n, d) = q; val g = gcd(n, d) in d div g end;
```

- A makeRat függvény nem normalizáló változatát használjuk; a program többi része nem változik.

```
printRat(addRat(oneThird, oneThird));
addRat(oneThird, oneThird) = twoThird;
equRat(addRat(oneThird, oneThird), twoThird) = true;
```

Adatabsztrakció: racionális számok (folyt.)

- Bármely megvalósítás, amely ezeket a feltételeket kielégíti, megfelel, például a következő is:

```
exception Cons of string;
fun cons (x, y) =
  let fun dispatch 0 = x
      | dispatch 1 = y
      | dispatch _ = raise Cons "argument not 0 or 1"
  in dispatch
  end;
fun fst z = z 0;
fun snd z = z 1;
```

- A tulajdonságleíró egyenletek

```
q = cons(n, d)
n = fst q
d = snd q
```

- Vegyük észre, hogy a racionális számot megvalósító cons objektum: *függvény!* fst és snd *üzenetet küld* az objektumnak. Ennek a programozási stílusnak ezért *üzenetküldés* a neve.

Adatabsztrakció: racionális számok (folyt.)

- *Adatokról* szólva nem elég annyit mondanunk, hogy „adat az, amit az adott konstruktorok és szelektorok megvalósítanak”.
- Nyilvánvaló, hogy konstruktorok és szelektorok csak bizonyos halmaza alkalmas pl. a racionális számok megvalósítására.
- Racionális számok esetén a konstruktornak és a szelektoroknak garantálniuk kell az alábbi feltételek (axiómák) teljesülését:

```
(* PRE : d > 0 *)
x = makeRat(n, d);
n = num x
d = den x
```

- Egyfel alacsonyabb absztrakciós szinten a pár-ábrázolásnak is ki kell elégítenie a következő feltételeket:

```
q = (x, y)
x = #1 q
y = #2 q
```

Adatabsztrakció: racionális számok (folyt.)

- Példa:

```
val q = cons(1, 2);
fst q = 1; snd q = 2;
```

- A konstruktor és a szelektorok megvalósítása üzenetküldéssel:

```
fun makeRat (n, d) =
  let val g = gcd(n, d) in cons(n div g, d div g) end;
fun num q = fst q;
fun den q = snd q;
```

- Racionális számokat megvalósító csomagunk nagy hibája, hogy *gyenge absztrakciót* valósít meg, azaz nem rejti el a megvalósítás részleteit; a programozóra bízta, hogy az absztrakciós korlátokat milyen mértékben tartja be. Ez hibák forrása.
- A megvalósítás részleteit *erős absztrakcióval*, modulok segítségével rejthetjük el a külvilág elől. Az „implementációs” modul neve az SML-ben: *structure*, az (opcionális) „interfészmodul” neve pedig: *signature*.

```
structure name = struct ... end
signature name = sig ... end
```